ja trükis avaldamata materjale, sõjaülemuste kirjavahetusi, päevaraamatuid jne. Materjale on ta ammutanud endisest Eesti- ja Liivimaa rüütelkondade arhiivest, samuti ka Riia, Tartu ja Tallinna arhiivest. Täiendavaid andmeid K.-i Continuation'ile Põhja sõja sündmuste käsitlemisel võime saada tema Viru-Jaagupi kirikuraamatust, mis kahjuks täielikul kujul pole säilinud. Täielikul kujul ulatus sündmuste jälgimine 1697. a.-st 1710. a.-ni, säilinud kujul septembrini 1708. a. Lossius on selle lühendatud kujul, nime all »Das Kirchen-Buch zu St. Jacob«, Continuation'i lisana trükis avaldanud, jättes välja Viru-Jaagupi koguduse olukordi puudutavad ja Continuation'is juba sisalduvaid andmeid. — K. oli ilmavaatelt Rootsi patrioot, reduktsiooni ja Karl XI aegu Eesti rahva kasuks sündiva kirikliku j. m haridustöö pooldaja; K. mõistab hukka reduktsiooni mõjul Liivimaa aadli hulgas tekkinud opositsiooni; eriti allakriipsutatav on tema soe kaastunne Eesti rahvale, mis silma paistab ordu riigi languse põhjuste juurdlemisel. K. oli kõlbliselt kõrgel seisev isik, kes suure andumusega kirikuõpetajana oma kohuseid täitis.

Kelch, Liefl. Historia . . (1695); Gadebusch, Abh., lk. 155—79; Recke-Napiersky II; Kelch, Liefl. Hist. Continuation (1875); R. Winkler, Beiträge zur Kenntniss d. Chronisten Kelch u. seiner Zeit (Beiträge V); Allg. D. B. XV.

H. S.

KELLNER, Philipp, Tartu bürgermeister, pärit Saksimaalt, sünniaeg teadmata, sai Tartu linnanotariks a. 1682, omandas kodanikuõigused a. 1686 ja valiti 1693. a. bürgermeistriks nimetatud Joh. Remmini asemele linnasekretäriks. Veebr. 1708 saadeti ta ühes teiste Saksa soost kodanikkudega tsaar Peetri käsul Vologdasse. Kui 1714. a. Tartu kodanikele luba anti kodulinna tagasi pöörduda, tuli ka K. jälle tagasi. Siit peale on ta nimi seotud Tartu linna restitueerimisega Põhjasõja hävituste järel. Kohalik rüütelkonna esindus, kellele tsaar 1713. a. maakonna oli valitsemiseks rentinud ja kes ka Tartus valitsemisvõimu teostas, seadis 1719. a. suvel Tartus jälle omavalitsusliku korra jalule ja määras K. esimeseks bürgermeistriks. Justiitskolleegiumi poolt selles ametis kinnitatud, avaldas K. energilist tegevust linna elu korraldamisel ja selle majanduse tervendamisel. K. nõutas Vene valitsuselt linnamõisad, mis vahepeal kroonu kätte olid läinud, a. 1722 Tartule jälle tagasi. See on suurelt osalt K. teene, et 1708. a. täieliselt hävitatud Tartu jälle hakkas pika peale omandama linna ilmet. K. suri 3. VI 1728 vaese mehena.

F. K. Gadebusch, Livländ. Jahrbücher, III2, IV1, (1782—83); J. Eckardt, Zur Geschichte d. Stadt Dorpat (Balt. u. russ. Culturstudien aus zwei Jahrh., 1869); Koguteos »Tartu« (1927), lk. 101 j. (P. Treiberg).

P. T.

KEMPF, Matthias, kirikuõpetaja Tartus esimesel Vene- ja Poola ajal; sünni ja surma a. teadmata. Elukutselt rätsep, kellena K. 1. XII 1554 saanud kodanikuks, on ta pärast teist Tartu kodanikkude väljasaatmist Ivan Julma poolt, kui ühtegi pastorit enam kohal polnud, väheste järelejäänud linnaelanikkude vaimulikke tarbeid rahuldanud ja oma ametit pidanud nii hästi-halvasti kui see läks, küll vahest ka ilmlikkude võimude soove arvestades. Poola aja alul oli K. esiti eesti ja uuesti moodustatud saksa koguduse hingekarjane, kuni a. 1583 regulaarsete pastorite ametisse seadmisega tema hooleks jäi ainult eesti kogudus. Oma julge esinemise tagajärjel sattus ta konflikti katoliku reaktsiooniga ja pidi 1586. a. lõplikult oma ametist loobuma, sest et teda, kui protsesside läbi kompromiteeritut, avalik arvamine enam ei pooldanud. Hiljemini on ta Tartust lahkunud.

T. Christiani, M. K. (SB GEG 1910).

O. F.

KENTMANN, Woldemar Friedrich, vaimulik kirjanik ja ajakirjanik, sünd. 22. III 1833 Tallinna vaestelastekooli õpetaja pojana, õppis Tartus usuteadust 1852—56, oli Eestimaa konsistooriumi ringkonna asetäitja õpetaja (vikaar), siis 1860–63 Jõelähtme ja 1863—1900 Kuusalu koguduse õpetaja, toimides 1873—1901 Ida-Harju praostkonna praostina ning 1888—1901 Eestimaa konsistooriumi vaimuliku assessorina; suri 24. IV 1901. Kirjanduse alal teotses K. kirjutades rahva kalendri (Gresseli ja Lindforsi väljaanne) lisa mitmel aa. (1861 jj.) ning avaldades üksikuid jutlusi. K. andis välja ühes Rapla kirikuõp. C. Malmiga (vt.) vaimulikkude laulude kogu »Prowi-laulud« (Tallinnas, 1867), mis pidi olema näiteks, kuidas Eesti lauluraamatut parandada; peale selle kirjutas K. rahvakoolide tarvis »Geograahwia raamatu« (1875), mida omal ajal vallakoolides laialiselt tarvitati. Tähtsamaks K.-i kirjandusliku tegevuse alaks oli Ristirahwa Pühapäewa lehe toimetamine 1877—1901. Siin avaldab K. rohkesti kirjutisi, peaasjalikult vaimuliku sisuga. Eesti rahvuslikkude püüete vastu ei suuda leht, mis tahab Eesti rahvale pakkuda tõsist Jumala sõna ning valgustada politilisi ja ühiskondlikke küsimusi kristlikust seisukohast, asuda otsejooneliselt vabameelsele ning jaatavale seisukohale, vaid jääb, omades vanameelsete kirikuõpeta-

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 211